

גליון תתעט + ערש"ק פרשת בהעלותך

לקראת שבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

סוד שבעה ספרים שבתורה

"למה נגרע" בעבודת האדם

חינוך כלי שרת במגורה שבמשכן

עצות חינוכיות להורים

מכון אור החסידות

סניף ארץ הקודש

ת.ד. 2033

כפר חב"ד 6084000

03-738-3734

Likras@likras.org

Or Hachasidus

Head Office

1469 President St. #BSMT

Brooklyn, NY 11213

United States

(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי', הרב צבי הירש זלמנוב,

הרב שלום חריטונוב, הרב מנחם טייטלבוים, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב,

הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שוויכה

פתח דבר

בצה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת בהעלותך, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי, את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תתעח), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רבבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כאופן אמירתם, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חברי המערכת, ולפעמים בעת העיבוד הושמט ריבוי השק"ט בפרטי הענינים והרחבתם עם המקורות כפי שהם מופיעים במקורם (ובפרט, במדור 'חידושי סוגיות', שמופיעים כאן רק עיקרי הדברים), ויש להיפך, אשר הביאורים נאמרו בקיצור וכאן הורחבו ונתבאר יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו בתוכן הענינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

◇ ◇ ◇

ויה"ר שנוכח לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה'", ונוכח לשמוע תורה חדשה, תורה חדשה מאתי תצא, במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא
מכון אור החסידות

תוכן ענינים

ב. מקרא אני דודש.....

או בדרך רחוקה

מדוע מביא רש"י בפירושו על התורה דיני פסח שני, דלכאורה אינם נוגעים לפשט הכתוב? / מדוע מביא הכתוב הדוגמא ד"בדרך רחוקה" ולא העומד בעזרה אך חמצו קיים? / ביאור נפלא בדברי רש"י שמחדש שהכתוב כאן מביא רק דוגמאות שמצב האדם נשתנה במציאות בין פסח ראשון לפסח שני

(ע"פ לקטי שיחת ה"ח עמ' 61 ואילך)

ה. פנינים עיונים וביאורים קצרים.....

מעלתה של המעורה על שאר העבודות (ע"פ לקטי שיחת ה"ח עמ' 33 ואילך)

שברה של מרים – מדה כנגד מדה (ע"פ לקטי שיחת ה"ח עמ' 132 ואילך)

ו. יינה של תודה.....

"שלהבת עולה מאל"י" בשבעה ספרים שבתורה

מהו סוד שבעה ספרים שבתורה? / הייתכן ספר בתורה מתחיל ב"ויהי העם כמתאוננים"? / מהן שבע המידות שבאדם ושבע הספירות העליונות? / ואיזהו אבן הבוחן לכך שעבודת היהודי היא בשלימות?

(ע"פ ספר השיחות ה"ג עמ' 598 ואילך)

ז. פנינים דרוש ואגדה.....

גם כשעולה הלהב "לא שניה" (ע"פ אגרות קודש ח"ב עמ' קלה)

למה נרע – בעבודת כל אחד (ע"פ התועהויות השב"ד ח"ג עמ' 1680 ואילך)

ח. חידושי סוגיות.....

חינוך כלי שרת במעורה שבמשכן

יתלה השק"ט אי חינוכה היה בידי משה או בידי אהרן – בפלוגתת רש"י והרמב"ם אם מדליקין אף בבוקר / יתרון קושיית התוס' ישנים ביומא אמאי תלה הכתוב הדלקת מנורה באהרן ובניו אף שכשירה בוד

(ע"פ לקטי שיחת ה"ח עמ' 92 ואילך)

ט. תורת חיים.....

עצות חינוכיות להורים

י. דרכי החסידות.....

קצת, אבל אמתי!

מקרא אני הדש

ביאורים בפשוטו של מקרא

או בדרך רחוקה

מדוע מביא רש"י בפירושו על התורה דיני פסח שני, דלכאורה אינם נוגעים לפשט הכתוב? / מדוע מביא הכתוב הרוגמא ד"בדרך רחוקה" ולא העומד בעזרה אך חמצו קיים? / ביאור נפלא בדברי רש"י שמחדש שהכתוב כאן מביא רק רוגמאות שמצב האדם נשתנה במציאות בין פסח ראשון לפסח שני

א. בפרשתנו מספר הכתוב אודות האנשים אשר היו "טמאים לנפש אדם, ולא יכלו לעשות הפסח" (ט, ו); ובאו אל משה לבקש עצה ותיקון לדבר.

ואז צוה ה' את משה במצות פסח שני: "דבר אל בני ישראל לאמר, איש איש כי יהיה טמא לנפש או בדרך רחוקה . . ועשה פסח לה' בחדש השני בארבעה עשר יום בין הערבים גו'" (ט, ט ואילך).

וברש"י העתיק "או בדרך רחוקה", ומפרש מתי נקראת הדרך "רחוקה": "נקוד עליו, לומר לא שרחוקה ודאי אלא שהיה חוץ לאסקופת העזרה כל זמן שחיטה";

ולאחר מכן ממשיך (באותו ה"דיבור") וכותב כמה הלכות בעניני פסח שני: "פסח שני - מצה וחמץ עמו בבית, ואין שם יום טוב, ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו".

וכבר תמהו המפרשים, דלכאורה פסקא זו היא כ"מדרש פליאה" - ובפרטיות:

(א) בכלל, רש"י בפירושו על התורה בא לפרש את פשט הכתובים ולא לפסוק הלכות - אם כן, מה ראה להביא ולפרט הלכות אלו של פסח שני, שאינן נוגעות (לכאורה) להבנת פשט הכתוב?

(ב) אם נוגע לרש"י מאיזה טעם לפרט את הלכות פסח שני - למה דוקא דינים אלו? (ובפרט שבמשנה (פסחים צה, א) נמנו דינים אחרים המיוחדים לפסח שני - כגון ש"אינו טעון הלל באכילתו" - שרש"י אינו מביאם).

(ג) ועיקר: מקומן של הלכות אלו צריך להיות ב"דיבור" בפני עצמו, ובקשר עם המשך הכתובים המדברים על דיני עשיית פסח שני; אולם רש"י כתב דינים אלו דוקא בקשר עם לשון הכתוב "או בדרך רחוקה" - שמדבר בכלל על מצבו של האדם בעת הקרבת פסח

לקראת שבת

ה

ראשון! והתמיהה גדולה: מה ענין זה ש"פסח שני מצה וחמץ עמו בבית" – לזה שהאדם היה בזמן פסח ראשון "בדרך רחוקה"? ...!

ב. ויש לומר בזה, ובהקדים:

הנה מצות פסח שני נתחדשה בהמשך לטענת אלו שהיו "טמאים לנפש אדם", ובאה לתת להם אפשרות להשלים את הפסח, שלא יכולים היו לעשות במועדו בגלל טומאתם; אולם בעת אמירת המצוה, הוסיף הקב"ה והזכיר עוד היכי-תימצוי (שלא היתה נוגעת למעשה באותו זמן) שבו האדם לא עשה את הפסח הראשון – כיון שהיה בריחוק מקום ("או בדרך רחוקה"). והחידוש הוא, שגם במצב כזה, יכול האדם להשלים ולתקן את מה שהחסיר, על ידי הקרבת פסח שני.

אמנם בהוספה זו ("או בדרך רחוקה") יש לשאול, למה בחר להזכיר דוקא היכי-תימצוי זו; לכאורה, היה צריך להזכיר דוגמא אחרת, שיש בה חידוש יותר גדול, והיא:

אדם שהיה בתוך העזרה (ולא "בדרך רחוקה"), והיה טהור (ולא "טמא לנפש"), אך יש לו חמץ שנמצא במרחק ממנו ואינו יכול לבערו; וממילא לא יכול היה להקריב את הפסח במועדו, בגלל האיסור של שחיטת הפסח כאשר "חמצו קיים", וכמ"ש "לא תזבח על חמץ דם זבחי" (משפטים כג, יח)!

[ולהעיר, שהאפשרות ל"בטל חמץ (בריחוק מקום) – אינה נזכרת בפשוטו של מקרא. וגם בדרך ההלכה, הרי יש מצבים שבהם אין הביטול מועיל].

וזהו איפוא מה שהוקשה לרש"י:

כאשר הכתוב מביא דוגמא נוספת למי שלא עשה הפסח במועדו – מלבד מי שהיה "טמא לנפש", שבזה הוא עיקר הפרשה – למה בחר להביא דוקא את המצב ד"דרך רחוקה", ולא הביא את המצב ד"חמצו קיים"?

ג. וע"ז מיישב רש"י באומרו: "פסח שני, חמץ ומצה עמו בבית" – שבזה מתבאר, כי כאשר מביאים דוגמא נוספת למי שלא עשה הפסח במועדו, בהמשך להשאלה שנשאלה על ידי אלו שהיו "טמאים לנפש", מתאימה דוקא הדוגמא של "דרך רחוקה", (ולא הדוגמא של "חמצו קיים"), כי דוקא המצב של "דרך רחוקה" דומה ממש ל"טמא לנפש":

הן במצב של "טמא לנפש" והן במצב של "דרך רחוקה", נעשה שינוי במצב האדם בהזמן שבינתיים, בין פסח ראשון לפסח שני: בפסח ראשון הוא היה טמא – ועתה בפסח שני הוא טהור; בפסח ראשון הוא היה בריחוק מקום – ועתה בפסח שני הוא הגיע ונכנס לעזרה.

אולם במצב שאדם לא עשה הפסח במועדו בגלל ש"חמצו קיים" – הרי אין צורך בשום שינוי במצבו כדי שיעשה פסח שני; כי (בשונה מפסח ראשון, הרי) בפסח שני מותר שיהיה חמץ ברשותו, ונמצא שאין צריך שום שינוי במצב החמץ כו' כדי שיוכל לעשות פסח שני,

אלא הוא האדם והוא החמץ (כל השינוי הוא בדין בלבד).

וזהו איפוא שבהמשך לדין "טמא לנפש", שבו נעשה שינוי במציאות בין פסח ראשון לשני, ניתנה דוגמא נוספת דוקא מדין "דרך רחוקה", שגם בו נעשה שינוי במציאות בין פסח ראשון לשני - ולא מהדין של "חמצו קיים", ששם אין שינוי במציאות אלא רק שינוי בדין, ולכן הוא ענין בפ"ע.

ד. אמנם כאשר רש"י בא ומזכיר חידוש זה, שבעשיית פסח שני מותר שיהיה חמץ ברשות האדם המקריב - הוא נדרש להבהיר שני ענינים, ולשם כך הוא ממשיך ומביא עוד שתי הלכות:

(א) "ואין שם יום טוב" - בזה הוא בא ליתן טעם בדין זה, שבפסח שני מותר החמץ; דלכאורה, כיון שפסח שני שווה בכללות לפסח ראשון ("ככל חוקת הפסח יעשו אותו" (פרשתנו ט, יב)), מסתבר שיהיה גם איסור חמץ, כמו בפסח ראשון!

אך כיון שפשוט וברור הוא שבפסח שני אין דין יום טוב (שהרי אינו בזמן של יציאת מצרים ואין טעם איפוא לעשותו "חג"), הרי ממילא אין גם איסור חמץ; כי, איסור החמץ בפסח, (כולל התחלתו בערב פסח - "כיום הראשון תשביתו שאור" (בא יב, טו)), שייך הוא להיותו "חג לה" (בא שם, יד), וכשאינן "חג" הרי אין גם האיסור ד"חמצו קיים".

(ב) "ואין איסור חמץ אלא עמו באכילתו" - בזה בא ליישב הפסוק שבהמשך הענין (ט, יא), לגבי פסח שני, ששם נאמר "על מצות ומרורים יאכלוהו"; הרי שגם בפסח שני יש לאוכלו דוקא עם מצה ולא עם חמץ!

וע"ז מתרץ, שכל הגבלה זו היא רק באכילתו של הקרבן עצמו, שלא לאוכלו עם חמץ, אבל אין איסור על שהיית החמץ ברשותו, "חמצו קיים".

מעלתה של המנורה על שאר העבודות

וזה מעשה המנורה מקשה זהב עד ירכה עד פרהה
מקשה היא כמראה אשר הראה ה' את משה כן עשה את
המנורה

וזה מעשה הכנורה – שהראו הקב"ה באצבע לפי שנתקשה בה,
לכך נאמר וזה. כן עשה את המנורה – מי שעשאתה. ומדרש אגדה
ע"י הקב"ה נעשית כאלה
(ה. ד. רש"י)

ידועה השאלה: מה ענין "מעשה המנורה"
לפרשה זו, שבה מדובר אודות עבודת העלאת
הנרות? והרי מעשה המנורה נתפרש כבר
באריכות בפרשת תרומה (כה, לא), יחד עם שאר
פרטי עשיית המשכן וכליו, ומדוע חזר הכתוב
ושנאו כאן? (ראה חזקוני, אברבנאל, אור החיים ועוד)

וביותר יש לתמוה על רש"י ששתק ולא תירץ,
אף שהיא תמיהה מובהקת בפשוטם של כתובים.

ויש לבאר, אשר שאלה זו מיושבת היא על
פי פירוש רש"י בתחילת הפרשה: "למה נסמכה
פרשת המנורה לפרשת הנשיאים, לפי שכשראה
אהרן חנוכת הנשיאים חלשה דעתו שלא היה
עמם בחנוכה לא הוא ולא שבטו, אמר לו
הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם שאתה מדליק
ומטיב את הנרות" - דלכאורה עדיין צריך ביאור
מ"ש "שליך גדולה משלהם", והרי הנשיאים חנכו
את המזבח ואהרן חנך את המנורה, ומאן יימר
שחנוכת המנורה חשובה מחנוכת המזבח?

ולזה ממשיך הכתוב ומבאר את גודל מעלת
מעשה המנורה, שהי' "כמראה אשר הראה ה' את
משה" [ואף שהקב"ה הראה למשה "את תבנית
המשכן ואת תבנית כל כליו" (תרומה כה, ט), מ"מ
רק במנורה מצינו ש"הראוהו הקב"ה באצבע",
"הראה לו הקב"ה מנורה של אש" (פרש"י תרומה
כה, מ), מה שלא מצינו במזבח ובשאר הכלים].
ובפרט על פי "מדרש אגדה" שהביא רש"י ש"על
ידי הקב"ה נעשתה מאליו".

והטעם שדוקא המנורה נעשתה באופן זה
הוא משום שבמנורה הי' גילוי שכינה מיוחד יותר

משאר הכלים, כפרש"י לעיל בפרשת אמור (כד, ג)
שהנר המערבי דלק באופן נסי, והוא "עדות לכל
באי עולם שהשכינה שורה בישראל", ועל כן גם
עשיית המנורה היתה על ידי גילוי שכינה מיוחד.

ועפ"ז מובן שבחנוכת המנורה יש מעלה
עצומה לגבי חנוכת המזבח, ולכן "שליך גדולה
משלהם".

שברה של מרים – מדה כנגד מדה

ותסגר מרים מחוץ למחנה שבעת ימים והעם לא נסע
עד האסף מרים

זה הכבוד חלק לה המקום בשביל שעה אחת שנתעכבה למשה
כשהוא יאמר שגא' והתצב אחרתו מרחוק ונ'
(יב, טו. רש"י)

יש לבאר, שהשכר שקבלה מרים "בשביל
שעה אחת שנתעכבה למשה" הוא מדה כנגד
מדה ממש:

התעכבותה של מרים עבור משה לא היתה
על מנת להצילו מסכנה, שהרי עמדה "מרחוק",
ולא היתה יכולה לעשות כלום להצלתו. ומקרא
מלא דיבר הכתוב, שעמדה שם רק "לדעה מה
יעשה לו" (שמות ב, ד), ולא להצילו.

אלא דמ"מ נגרמה עי"ז טובה למשה, כמסופר
בהמשך הכתובים שם (ב, ז ובפרש"י), שלאחר שבת
פרעה לקחה את משה "החזירתו על מצריות
הרבה לינק ולא ינק", ואז הציעה לה מרים
"האלך וקראתי לך אשה מינקת מן העבריות",
ואכן קיבלה אז יוכבד את משה להיניקו.

והנה, גם אילו לא היתה מרים עומדת שם,
היתה בת פרעה מגיעה בסופו של דבר ל"מינקת
מן העבריות", אך מכל מקום עמידת מרים שם
גרמה לקצר את הזמן שהי' משה צריך להמתין,
ובזה מיעטה בצערו של משה.

וגמל לה המקום מדה כנגד מדה, שבני ישראל
נתעכבו במדבר כדי לקצר ולמעט בצערה של
מרים, שתוכל לסיים בהקדם את שבעת ימי
ההסגר ולהירפא מצרעתה.

המדרש מדרש
עליו נשמת

דרכי ח' תורה לייב ביד

מדרכי אברהם ישעי

ע"ה נרנר

מכור ביק אוטור י"ע

נלכ"ע יר נסן החשפ

הנעבה

ינה של תורה

ביאורים בעניני הפרשה על דרך ההסידות

"שלהבת עולה מאלי"י" בשבעה ספרים שבתורה

מהו סוד שבעה ספרים שבתורה? / הייחבן שספר בתורה מתחיל ב"ויהי העם כמתאוננים"? / מהן שבע המידות שבאדם ושבע הספירות העליונות? / ואיזהי אבן הבוחן לכך שעבודת היהודי היא בשלימות?

פרשת "ויהי בנסוע הארון" (פרשתנו י, לה-לו) – "עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה", משום ש"ספר חשוב הוא בפני עצמו" (שבת קטו, ב ואילך). והיינו ששני פסוקים אלו לבדם הם ספר מן הספרים שבתורה.

על פי זה נמצא, שחומש במדבר מתחלק לשלושה ספרים: א. הספר שקודם ויהי בנסוע – "במדבר"; ב. ספר "ויהי בנסוע"; ג. הספר שלאחר ויהי בנסוע – "ויהי העם כמתאוננים", ונמצאו שבעה ספרים בתורה. ואכן איתא בגמרא שם "א"ר שמואל בר נחמן א"ר יונתן "חצבה עמודי' שבעה" (משלי ט, א) – אלו שבעה ספרי תורה."

ויש לתמוה: על פי חלוקה זו, נמצא שהספר הששי שבתורה מתחיל בתיבות "ויהי העם כמתאוננים"; ואיך יתכן שספר בתורה יתחיל בעניין בלתי טוב ובלתי רצוי?

גם יש לעיין במשמעות הדבר של חלוקת התורה לשבעה ספרים, ומהו החידוש בחלוקה זו על פני החלוקה הרגילה של חמשה חומשי תורה.

להדליק את "נר" הנשמה

עיקר החלוקה של שבעת ספרי התורה ניכרת בפרשת בהעלותך, שמורכבת משלושה ספרים. ומובן אפוא, שמשמעות חלוקה זו טמונה בענייני פרשת בהעלותך.

על הפסוק "בהעלותך את הנרות" (ריש פרשתנו) פירש רש"י: "על שם שהלהב עולה כתוב בהדלקתן לשון עלי", שצריך להדליק עד שתהא שלהבת עולה מאלי"י".

ויש לבאר תוכן עניין "שתהא שלהבת עולה מאלי" בעבודת השי"ת בכל דור:

כללות עבודתו של היהודי היא "בהעלותך את הנרות". בכל יהודי יש "נר" שהיא הנשמה הקדושה, "נר ה' נשמת אדם" (משלי כ, כז), ועליו "להדליקה" על ידי "נר מצווה ותורה אור" (שם ו, כג). אורה של הנשמה מאיר גם את הגוף ואת שאר ענייני העולם הזה, ועד שהעולם כולו נהי' "מגורה" המאירה ב"נר מצווה ותורה אור".

ועל עבודה זו, מדגיש רש"י שצריך לראות "שתהא שלהבת עולה מאלי", ובזה מרומז שעבודת האדם עם עצמו ועם זולתו וסביבתו, צריכה להיעשות באופן שהאור יהי' "עולה מאליו". אין להסתפק במה שמאירים במקום מסוים, אלא העבודה היא להחדיר שם את הקדושה באופן פנימי ויסודי, עד אשר אותו מקום יהי' "עולה מאליו" בענייני קדושה.

שהמושפע יהי' "שלהבת עולה מאלי"

ויש לבאר כיצד מתבטא עניין "עולה מאלי" בעבודתו הפרטית של יהודי:

עבודת האדם עם עצמו ועם זולתו -

אין האדם מתחיל לעבוד את ה' מעצמו ובכוחו, אלא כל עבודתו היא בכוחו של הבורא ית"ש, וגם צריך הוא להוריו ולמחנכיו שיעמידוהו על דרך הישר. אמנם, עליו לעמול על כך שעבודה זו תהי' חדרה בו כל כך, עד "שתהא שלהבת עולה מאלי".

כאשר מתחיל יהודי בלימוד התורה הוא מוכרח להיות בבחינת "מקבל" מן התורה וממי שמלמדו. אמנם, צריך אחר כך להתייגע בהבנת התורה בכוחות שכלו העצמיים, שהתורה תיחקק בזיכרונו ובשכלו, ועד שהתורה תתאחד עמו - "נקראת על שמו" (ע"ז יט, א). יתר על כן: עליו לשנות פרקו פעמים רבות, עד שלא יהי' צריך ללמוד פרק זה עוד, אלא יזכרונו מאליו. וכאשר אוחד יהודי בדרגה זו הרי לימוד התורה שלו הוא באופן של "שלהבת עולה מאלי".

גם קיום המצוות מתחיל באופן שהוא מתייגע ללחום עם הגוף שאינו רגיל בקיום המצוות, והרי הוא כופה את עצמו לשמור ולעשות את המצוות לפרטיהן. אבל השלימות האמתית בעבודת ה' היא כאשר האדם מרגיל את גופו לקיים את המצוות מאליו. ועל דרך מה שאמרו חז"ל "כי מטא למודים מנפשי כרע" (תוד"ה עיון - שבת קיח, ב, מירו' ברכות פ"ב ה"ד) [ומכיון שגופו רגיל כבר בקיום המצוות, הרי הוא עמל ומתייגע להוסיף בקודש בהידור המצוות וכיוצא בזה]. וכאשר הגוף עצמו חדר באור הקדושה כל כך, הרי "שלהבת עולה מאלי".

וכמו כן גם בעבודה עם הזולת: תחילה עוסק האדם בהשפעה על זולתו לקרבו אל הקדושה. אמנם, שלימות העבודה היא כאשר המושפע חדר כל כך בתורה ומצוותי', עד שגם כאשר הרב הולך, נשאר הוא מעצמו נר מאיר ב"נר מצווה ותורה אור". כי חדרה השפעת הרב כל כך, עד שהמושפע כבר עומד על רגליו כ"שלהבת העולה מאלי".

עבודה עם ענייני העולם הגשמיים -

קיום המצווה מחדיר קדושה בחפץ שבו המצווה מתקיימת. אמנם, אין הקדושה נובעת מן החפץ עצמו אלא מן המצווה שמקיים האדם.

ואף על פי כן, הקדושה נקבעת בחפצי העולם הגשמיים, שנעשים חפצא של קדושה וכיוצא בזה. ועד שגם לאחר שהאדם סיים את קיום המצווה, נותר החפץ בקדושתו. יתר על כן, לאחר שהחפצא של מצוה מתקדש, יש בכוחו להשפיע גם על ענייני האדם. כמו שמצינו גבי שבועה שחלה על ידי "נקיטת חפץ" של קדושה דווקא, ונמצא שהחפץ שנתקדש הוא הפועל את חיוב השבועה באדם.

דוגמא נוספת לזה, מוצאים אנו בעניין הקרבנות: אף שקדושת הבהמה באה על ידי האדם דווקא, מכל מקום הקדושה נקבעת ונעשית קדושה עצמית בקרבן. ולאחר מכן בכוחה של קדושה זו להשפיע על האדם, שהוא מתכפר בהקרבת הקרבן.

ובכל עניינים אלו וכיוצא בהם, רואים כיצד בתחילה הקדושה נפעלת על ידי האדם בחפצים הגשמיים, אך הקדושה נקבעת בהם עד כדי כך, שהם משפיעים על האדם - וכ"שלהבת העולה מאל"י".

[וראה במקור הדברים שנתבאר באריכות ובמתיקות נפלאה כיצד "שלהבת עולה מאל"י" ככל ענייני עבודת האדם, וגם בניצולו את חפצי הקדושה לשם שמים, ובפרט בעניין חינוך ילדי ישראל. ועוד].

אור הקדושה ב"ויהי העם כמתאווננים"

ומעתה יש לבאר עניין שבעה ספרים שבתורה:

שבע מידות יש בלב האדם - "חסד, גבורה, תפארת, נצח, הוד, יסוד, מלכות". חמש הראשונות הן רגשות האדם עצמו, וכמו אהבה ויראה וכיוצא בזה. ושתי המידות "יסוד" ו"מלכות" אינן רגשות בפני עצמן, אלא הן הדרך "לתרגם" ולהעביר את הרגשות של חמש המידות הראשונות אל הזולת, בדיבור, במעשה וכיוצא בזה.

והנה, המידות והרגשות שבאדם נשתלשלו מהמידות העליונות, המכונות "ספירות", שהן השפעות הבורא י"ש לעולם (ראה תניא פ"ג). וגם בהן יש חלוקה זו - חמש הספירות הראשונות שייכות יותר אל הקדושה עצמה, בדוגמת רגשות האדם שהן עדיין בלבו פנימה; ואילו שתי הספירות האחרונות עניינן השפעת הקדושה בתוך העולם הגשמי, בדוגמת "יסוד" ו"מלכות" שבאדם המגלים את רגשותיו חוצה.

וזהו החילוק בין חמישה ספרים שבתורה, לבין הספר השישי והשביעי:

חמשת הספרים הראשונים קשורים בעיקר עם קדושה, ושמותיהם מורים על ענייני קדושה: "בראשית" - בריאת העולם. "שמות בני ישראל". "ויקרא אל משה". "במדבר" -

לקראת שבת

יא

מניין בני ישראל. "ויהי בנסוע הארון" – עניין התורה.

ולעומת זאת, שני הספרים האחרונים מבטאים את השפעת הקדושה בתוך ענייני העולם הנחותים והגשמיים. והדבר ניכר בשמותיהם: "ויהי העם כמתאוננים", ו"דברים" – "דברי תוכחות" (ספרי ופרש"י ריש דברים). בספרים אלו מסופר אודות עניינים נחותים, משום שהם מבטאים את ירידת אור הקדושה גם לעולם הגשמי הנחות.

ה"מנוף" מנבי' מלמטה דווקא

והנה, ספר "ויהי העם כמתאוננים" מתחיל בפרשת בהעלותך, וזאת, משום שדווקא בספרים האחרונים, שמורים על ההשפעה בעולמות הנחותים, צריך להדגיש את העבודה של "שלהבת העולה מאלי".

הדבר יובן על פי משל שמשלו בסה"ק (ראה תורה אור בראשית ד, א), מכלי ה"ליווער" ["מנוף"]:

"כשצריכים להגבי' איזה דבר מן הארץ, על ידי כלי ההגבהה הנקרא ליווער, צריכים לאחוז בחלקים התחתונים שבו דוקא, כמו בהגבהת כותלי בית שצריכים להתחיל להגביה הקורה התחתון דוקא, ואז ממילא יוגבהו גם העליונים הימנו".

וכן הם הדברים גם בעבודת "שלהבת עולה מאלי": נתבאר למעלה, שיש להחדיר את הקדושה בכל מקום ועניין – באדם עצמו, אצל הזולת ובענייני העולם הגשמיים. ובכל אלו צריך לראות שהקדושה תיקבע באותם העניינים ולא שיהי' צריך לשוב ולהשפיע בהם תמיד.

אמנם, על האדם לדעת היטב מהי אבן הבוחן לכך שעבודתו היא בשלימות:

כאשר הצליח לפעול "שלהבת עולה מאלי" רק בנפשו ובמקומות הנעלים יותר, הרי אין זו הוכחה שעבודתו היא בשלימות. שהלא במקומות הנמוכים לא הצליח להחדיר את הקדושה באופן עמוק, ולא פעל שם "שתהא שלהבת עולה מאלי". והרי זה מורה שגם עבודתו במקומות הנעלים יותר אינה בשלימות.

ואימתי עבודתו היא בתכלית השלימות, כאשר הצליח לקבוע את הקדושה בעניינים הנמוכים והנחותים ביותר, כענייני העולם הגשמיים. ואם הצליח להחדיר "שתהא שלהבת עולה מאלי" עד הדרגה הנחותה ביותר, הרי זו הוכחה לכך שעבודתו אמתית ומושלמת.

ועל כן מתחילים הספרים האחרונים בפרשת בהעלותך, לרמוז לאדם שעליו לעשות "בהעלותך את הנרות", ולהאיר את אור הנשמה גם במקומות הנחותים ביותר, ודווקא באופן שבמקומות אלו גופא תיקבע הקדושה, עד ש"תהא שלהבת עולה מאלי".

גם כשעולה הלהב "לא שינה"

ויעש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה
כאשר צוה ה' את משה
ויעש כן אהרן - להנר שבו של אהרן שלא שינה
(ח, ג, רש"י)

בלקוטי תורה להאריז"ל (טעמי המצוות פרשתנו)
מבאר הטעם שדוקא כאן הוצרך הכתוב
להדגיש שאהרן לא שינה מציווי ה' - כי
לכאורה נראה שיש כאן שינוי:

בציווי משה לאהרן (לעיל ח, ב) נאמר "אל מול
פני המנורה יאירו שבעת הנרות", והיינו שכבר
"מתחלת הדלקתן, קודם שתהא שלהבת עולה
מאלי", מיד יהיו הנרות נוטים אל מול "פני
המנורה" שהוא הקנה האמצעי. אך במעשה
אהרן נראה לכאורה ששינה, כי "לא כתיב ויעש
כן אהרן אל מול פני המנורה האיר נרותיה, רק
העלה", ומשמע שבשעת ההדלקה ("יאירו")
לא היו הנרות פונים אל הקנה האמצעי, ורק
לאחר שעלתה השלהבת ("העלה"), אז סיבבם
"אל מול פני המנורה".

ועל כך לימד הכתוב "שלא שינה", שבאמת
היו הנרות פונים מיד בשעת ההדלקה "אל מול
פני המנורה", אלא שאהרן הוסיף ושמר שיהיו
הנרות פונים אל הקנה האמצעי גם לאחר
שעלתה השלהבת, ולא ייטו לצד אחר.

ויש לבאר הדברים בעבודת האדם:

כאשר האדם עומד בתחלת עבודתו
בעבודת השי"ת, בנקל לכוון שעבודתו תהי'
"אל מול פני המנורה", היינו שיכוון לעשות רק
את רצון הקב"ה, ויקיים המצוות לשם אמיתית
כוונת המצוה.

אמנם, כשעולה מחיל אל חיל בעבודתו,
ומתלה בעבודתו בהתלהבות גדולה בבחינת
"שהלהב עולה" (רש"י לעיל ח, ב) - ומוצא אופנים

שונים לבטא את התלהבותו, הנה סוף סוף
יכול גם להחטיא את הכוונה, וח"ו ידמה
בנפשו שזהו רצון הקב"ה ולא סברת עצמו.
ולכן דווקא אז, כש"עולה הלהב", צריך זהירות
מיוחדת וקבלת עול יתירה, שגם אז תהי'
עבודתו מכוונת "אל מול פני המנורה".

למה נגרע - בעבודת כל אחד

ויאמרו האנשים ההמה אליו אנחנו טמאים לנפש
אדם למה נגרע לכלתי הקריב את קרבן ה' כמועדו
בתוך בני ישראל
(ז, ב)

על תביעת האנשים הטמאים "למה נגרע",
יש לתמוה תמיהה רבה:

אותם אנשים היו יראים ושלמים, "נושאי
ארונו של יוסף", או אלו "שהיו עוסקין בנדב
ואביהוא" (סוכה כה, א-ב. ועוד) - גדולי ישראל
בזמן ההוא, ובוודאי האמינו במשה רבנו
ובטחו בו שאם לא הורה להם להקריב קרבן
פסח, בוודאי שאינם מצוים בו. ומכיוון שידעו
שפטרם תורה מקרבן פסח, ולא שמעו מה'
ולא ממשה שיש איזה צורך בכך שיקריבו
קרבן זה - מדוע ביקשו ותבעו להקריבו?

אלא שמכאן יש ללמוד הוראה נפלאה:

בכל הקשור לעניני יראת שמים, אומרת
תוה"ק "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים"
(ברכות לג, ב). כאשר יהודי מרגיש שחסר לו
בעניני יראת שמים ועבודת ה', אין לו לסמוך
על אף אחד, ועליו לדרוש ולתבוע מהשי"ת
שיזכהו לעשות רצונו ית'.

וכשרואה הקב"ה שעניני יראת שמים
נוגעים ליהודי בעומק נפשו, עד כדי זעקה
"למה נגרע" - מקבל הקב"ה תביעתו ודרישתו,
ומאפשר לו לקיים רצונו ית', כפי שמצינו
גבי פסח שני, שמחמת תביעת "למה נגרע"
נתחדש ציווי בתורה!

המדרח מודפס
לעילוי נשמת
הרב שמואל ב"ר מנחם
שמואל דוד הלוי ע"ה
רייבשיק
נפטר כ' כסלו התשפ"ב

חינוך כלי שרת במנורה שבמשכן

יתלה השק"ט אי חינוכה היה בידי משה או בידי אהרן – בפלוגתת רש"י והרמב"ם אם מדליקין אף בבוקר /
יתרן קושיית התוס' ישנים ביומא אמאי תלה הכתוב הדלקת מנורה באהרן ובניו אף שכשירה בור

שאתה מדליק ומטיב את המנורה",
והקשה הרמב"ן על אתר "למה נחמו
בהדלקת הנרות ולא נחמו בקטורת בקר
וערב ששבחו הכתוב ישימו קטורה באפך
ובכל הקרבנות ובמנחת חביתין ובעבודת
יום הכיפורים שאינו כשרה אלא בו ונכנס
לפני ולפנים", וכן "מה טעם לחלישות
הדעת הזו והלא קרבנו גדול משל נשיאים
שהקריב בימים ההם קרבנות הרבה כל ימי
המלואים", ולהוסיף על קושייתו דודאי
גם קרבנות הנשיאים עצמם מסתברא
דהקרבתם היתה ע"י אהרן (ובניו).

ידועה פלוגתת הראשונים בזמן
הדלקת המנורה, דהרמב"ם (הל' תמידין
ומוספין פ"ג הי"ב) ס"ל דההדלקה אינה רק
בין הערבים אלא אף בבוקר, וכמו שביאר
בכס"מ דלהרמב"ם הא דכתיב "בבוקר
בבוקר בהטיבו את הנרות" פירושו
בהטיבו – בהדליקו; משא"כ לשי' רש"י
(שבת כב:, חגיגה כו:) ועוד ראשונים ההדלקה
היא רק בין הערבים, ו"הטבה" דבוקר
היינו רק ניקוי. וי"ל דעפ"ז נפק"מ רבתי
לענין חינוך המנורה אימתי נעשה, ובזה
תתורץ קושיא על דברי הש"ס ביומא.

והנראה בזה, די"ל שכיון שחלישות
דעתו היתה על שלא נשתתף בחנוכת
המשכן דייקא, אזי תוכן הנחמה שבדברי
הקב"ה "שאתה מדליק ומטיב את המנורה"
היינו לומר דחינוך המנורה נעשה על ידו,
ולפ"ז מחווור היטב שנחמו דוקא במנורה

ובהקדים דרשת חז"ל שהביא רש"י
ריש פרשתנו "למה נסמכה פרשת המנורה
לפרשת הנשיאים לפי שכשראה אהרן
חנוכת הנשיאים חלשה אז דעתו כשלא
היה עמהם בחנוכה לא הוא ולא שבטו
א"ל הקב"ה חייך שלך גדולה משלהם

לקראת שבת

לאהרן, דע"י הדיבור נקרא שם מעשהו חנוכה, וכדומה לזה שבנשיאים לא אמרי' שרק נשיא הראשון חנך המזבח ואלו שלאחריו אינם בכלל חינוך, כי ע"י שהיה ציווי מפורש "נשיא אחד ליום גו' יקריבו את קרבנם לחנוכה המזבח" כל הקרבה והקרבה בכלל חנוכה נחשבה, וה"ה הכא דהדיבור צווח ואומר דאף הדלקתו לחנוכה נחשבה אף שבאה לאחר הדלקת אחר, ועוד ועיקר שכל י"ב יום דחנוכה המזבח עשה מנגד אהרן חנוכה למנורה (ועיי' אוה"ח עה"פ ואכ"מ).

ומעתה צ"ע למה לא ניחמו הקב"ה לקרוא עבודה אחרת בשם חינוך, כגון קטורת דמזבח הפנימי שעשה אחר הראשונה שעשה משה ביום ח' למילואים, וגם צלה"ב איך תגדל חנוכה דאהרן אף יותר מחנוכה נשיא הראשון (נחשון בן עמינדב) שהיתה התחלה גמורה; וי"ל עפמשנ"ת במק"א (לקו"ש ח"ו פקודי א) דלשי' רש"י בפירוש פשט המקראות שאני הדלקת המנורה ביום ח' למילואים (ולחם הפנים) משאר עבודות ציבור, דשאר עבודות ציבור עשה משה שחרית ובין הערביים כי היו כסדרם הרגיל, משא"כ עבודת המנורה היתה בסדר שונה מהרגיל (ובזה יש לתרץ קושיית המהרש"א בגיטין ס: ואכ"מ), דבבוקר הדליקה משה אבל בבין הערביים הדליקה אהרן אף בח' למילואים; ומעתה כיון דלשי' רש"י כנ"ל בסדר עבודתה הרגיל בבוקר אין מדליקים המנורה ורק מטיבין נמצא דהדלקת משה בבוקר אינה מכלל התחלת עבודתה הרגילה, וא"כ המנורה היתה הדבר היחיד שגוף עבודתו לדורות נעשה בראשונה ע"י

ולא בכל הקרבנות והעבודות, דעיקר הדבר הוא רק לענין חינוך, שלאחר הקמת המשכן בגמר ימי המילואים, וחינוך במשכן מצאנו ע"י אהרן רק במנורה (וכמשי"ת עוד בזה).

ולפ"ז יתבאר היטב איך שהנחמה נרמזת בדיוק הלשון "שאתה מדליק ומטיב את הנרות" (כי לכאורה לא נתפרש בדברי חז"ל מה נחמה היתה כאן ובמה אכן "שלך גדולה משלהם"), כי יש כאן הדגשת המעלות בענין "חינוך" שהיו בחנוכה המנורה דאהרן לעומת חנוכה המזבח דהנשיאים, "שאתה" בעצמך עושה החינוך (משא"כ קרבנות הנשיאים שהקריבום הכהנים כנ"ל), ומאידך לא רק גמר הפעולה נעשה על ידו (וא"כ שמא יש עילוי בחנוכה הנשיאים ששם התחלת הפעולה - הבאת הקרבנות - היא על ידם, ואולי התחלה גדולה מגמר) כי לא רק מעשה העבודה דהדלקה עשה אלא אף ההכנה לו "שאתה מדליק ומטיב", וא"כ כל שלבי חנוכה היו בידו, וכן יש עילוי שהדבר נעשה ב"נרות" דייקא שהם בפנים ויש להם חשיבות לעומת חנוכה הנשיאים שהיתה למזבח החיצון (ואפי' הקטורת שהביאו הוקרבה בהוראת עשה במזבח החיצון, מנחות דף ג).

ומעתה י"ל דהטעם שמ"מ בתחילה חלשה דעת אהרן הוא לפי שסו"ס כיון שביום הח' למילואים שבו הוקם המשכן נעשו כל העבודות ע"י משה דוקא (כפשטות הכתובים בפ' פקודי, ראה פרש"י שם מ, כט), וא"כ אף עבודת ציבור דמנורה בכלל זה וא"כ לכאורה כבר חנכו משה לפני הדלקה דאהרן; וזה גופא הוא שחידש הדיבור

שהגדירו הרמב"ם בפיהמ"ש שם "התחלת העשיה כאילו מרגילים כלי זה לעבודה זו". ועיי"ע צפנת פענח מהד"ת י, א. אוצר הספרא לר"מ זעמבא סי"א ואילך.

משא"כ לפרש"י שלא היתה בבוקר אלא הטבה, הרי אף ש"מכאן ואילך עבודתן מחנכתן" דכפשוטו היינו לענין חינוכן לקדושה (רש"י שבועות שם) והכא כבר נמשחו ונתקדשו ע"י משה, מ"מ ודאי דגם בכליו של משה היה מצוה וגדר דחנוכה (התחלת עבודה) מלבד קידושן במשיחה (עיי' צפע"ג ואוצר הספרא שם. ועיי"ע מנחות ג. דכל דיני חינוך גמרינן מכתובים האמורים במשכן), והחינוך דעבודה היה כאן דוקא ע"י אהרן בין הערבים. וראה להדיא ל' רש"י במנחות שם ד"ה אי לאו "וכיון דמנורה נתחנכה בערב".

ומעתה יש ליישב קושיית התוס' ישנים ביומא כד:, דגרסי' התם "הדלקה לאו עבודה היא" ומשום הכי קיי"ל דכשרה בזרים (ראה רמב"ם הל' ביאת מקדש פ"ט ה"ז), והקשו התוס' ישנים "תימה לה"ר יוסף כיון דהדלקה לאו עבודה היא אמאי כתיב בה כהן, דכתיב דבר אל אהרן ואל בניו בהעלותך את הנרות". ובמפרשים תירצו בכמה אופנים (ראה צפע"ג הל' ברכות פ"א ה"ט, הל' חנוכה פ"ג ה"ב, הל' מת"ע פ"ב ה"ח, ועוד).

אהרן דוקא (משא"כ קטורת שכבר עשאה משה לפניו בסדרה הרגיל שלאח"ז. ובנוגע ללחם הפנים - לקו"ש ח"ח בהעלותך ב הערה 44 ואכ"מ).

משא"כ להרמב"ם דאף בבוקר מדליקין נמצא דהחנוכה היתה ע"י משה, ובפרט לפי מה שביאר הגאון מרוגטשוב בעומק שי' הרמב"ם, דהמצוה היא שהנרות ידלקו בתמידות בביהמ"ק (ראה שו"ת צפע"ג ווארשא סי' נב ועוד. ועיי"ע חידושי הגר"ח לרמב"ם כאן וכלי חמדה ר"פ תצוה), וכפשטות לשונו בסהמ"צ בהגדרת המצוה "שנצטוו הכהנים להדליק הנרות תמיד לפני ה'", נמצא דדליקת הנרות ביום הח' (ע"י משה) היתה חלק מן המצוה ובה הותחלה חנוכת המנורה.

איברא דכתב הרמב"ם (שם הי"א, ומקורו במתני' דמנחות מט.) "אין מחנכין את המנורה אלא בהדלקת שבעת נרותיה בין הערבים" (וא"כ הדלקת משה שלפנ"ז לאו בכלל חינוך), אבל באמת י"ל דזה רק לדורות אבל בימי משה הלא גרסי' בשבועות טו. וכ"פ הרמב"ם בהל' כלי המקדש פ"א הי"ב דכל הכלים שעשה משה משיחתן מקדשתן (מכאן ואילך עבודתן מחנכתן), וכיון שקידש משה את המנורה במשיחתה הרי הדלקתה שלאחרי קידוש זה ובזמן חיוב המצוה ודאי הוי בגדר חנוכתה. עיי' בסוגיא דמנחות (שם) במהות החינוך, וכמו

עצות חינוכיות להורים

טוב. בברכה לבשורות טובות

(הרעם מאגרות קודש חמ"ז עמ' שגג-ד)

כשלבן אין חוש רגש בלימוד

באמצעות... נודעתי אודות הבר מצוה של בנו מו"ה... שי' והנני שולח לו את ברכתי - במכתב המצו"ב.

הרה"ח [הנ"ל] כותב לי שיש לך עגמת נפש מכך שלבנך אין חוש (רגש) בלימוד.

דעתי היא שהי' צריך לקחת על עצמו להחזיק שני בחורי ישיבה, ולהרבות בצדקה בכלל, מובן שזהו בהוספה לכל עניני הדרכה של בנו שי' בשקידה והתמדה בלימוד, ולקוות להי' יתברך שיחדיר בו חוש בלימוד והתמדה וחיות.

(אגרות קודש ח"ה עמ' ט)

תועלת סביבת הישיבה

בנוגע לשאלתו אם יבוא בנם לחג הפסח לביתם [אן שיישאר ללמוד בישיבה, שהיתה פתוחה גם בימי הפסח. המו"ל], הנה מוכרחני לאמר שבפעם העבר שהי' ... פעל זה על בנו פיזור הנפש גדול ביותר העדר החשק בלימודו וכו' וארך זמן עד ששב ללימודו כמו שהי' לפני זה, ובמילא אם רק יש אפשרי[ות] שלא יסע לביתו ולא יפסיק מלימודו, לדעתי היתה בזה תועלת גדולה בשביל בנו שי'.

והשי"ת יזכהו ויצליחו ואת זוגתו שיחיו לקבל מבנם זה רוב נחת יהודי וחסידותי.

(אגרות קודש ח"ה עמ' רסג)

חסר לבן רצון וסבלנות ללימוד

במענה על מכתבו, בו כותב נקודות אחדות מדברי ימי חייו, ומסיים בבעי' של בנו הצעיר שי', שיש לו הצטיינות רבה, אבל חסר לו הרצון והסבלנות ללימוד וכו'.

במקרים כאלו, אפשר להבטיח זאת רק כאשר נמצאים בסביבה שבה לומדים בהתמדה ושקידה לימודי קדש במשך רוב היום, ולכן מהנהגו, באם אפשר, שלכל הפחות לזמן מסויים יסע ללמוד באחת הישיבות באירופא, שבה לומדים לימודי קדש בלבד (ובטח אפשר להשפיע עליו את הדבר, כיון שמדובר על זמן מסויים), ורק אחר כך לראות את ההשפעה של סביבה כזו עליו, ולבוא לידי החלטה, האם באמת אין לו כל רצון וחשק כפי שכותב, או שהסביבה הטובה והישיבה יכולים לשנות זאת לטובה.

אם יתברר, שגם זה לא מביא את הלימוד בהתמדה ושקידה, הרי ידוע המבואר בתורתנו הק', במקומות רבים, שבין בני ישראל יש חלוקות שונות, בין שומרי תורה ומצוה במיוחד, כאלה שהם בעיקר תלמידי חכמים, המתמסרים יותר ללימוד (אף שגם הם מקיימים את כל המצוות), וכאלו שמתמסרים בעיקר לקיום המצוות (אף שגם להם יש שיעורים קבועים ללימוד תורה כל יום), ואפשר להיות גדול בישראל, ולהביא תועלת לעצמו ולכלל, באחד משני הסוגים, והשי"ת יעזור להם לקבל ממנו נחת אמיתי, שזהו נחת יהודי בכל המובנים.

מהנהגו לבדוק את התפילין של בנו, וגם את המזוזות בדירתם, שיהיו כולם כשרים כדין, ומרת ... תחי' תשמור על המנהג הטוב של בנות ישראל הכשרות, לתת לצדקה בכל פעם לפני הדלקת הנרות בערב שבת ובערב יום

המורד מורפס
לעילוי נשמת
הרה"ח ר' שלמה
בן ר' יעקב ע"ה
יאנג
נלביע ב"ז תשרי ההשפ"א
הנצב"ה

קצת, אבל אמת!

ליקוט מכתבים בענינים שונים בעבודת ה'

חשבון מצבו – לא כל יום!

במענה על מכתבו המתאונן על מצבו הרוחני, הנה אין לך בעל עסק גרוע המטריד עצמו פעמים בכל יום לעשות חשבון עסקו ועסוק תמיד רק במחשבות מצב עסקו, אשר באמת הנה ריבוי המחשבות מבלבלות אותו מלעסוק בעסק כדרוש, וכן הוא בעבודה הרוחנית אשר לעניני החשבונות צריכים זמנים קבועים ולא להטריד עצמו מלהניח את כחות הנפש בעבודה בפועל.

(אגרות קודש ח"ח עמ' שיח)

לא די באמונה, קיום מצוות מעשיות

...נהניתי לשמוע אשר דברי למר ... פעלו תודה לא-ל לטוב בהתחזקות באמונת השם. אבל לא זהו הכל, כי באמת ענין האמונה ישנה בכל אחד ואחד מישראל, אלא שהיא בעולם מאד, ואין זה אלא שצריכים לגלותה ע"י העברת הכסוי העב מזרם החיים החולניים המכסה עליי, ולכן הנה ההתחזקות באמונת השם עד כמה שלא תהי' מעלה גדולה ונפלאה במאד, כדוגמת גילוי השמש המרפא בכנפי' לגבי יום המעונן וסגריר המביא מחלות שונות, הנה התחזקות זו אינה אלא גילוי העולם בלבד, והעיקר הוא קיום מצוות מעשיות.

זוה - קיום מצוות מעשיות - הוא הכל . . [וב]העדר קיום מצוות מעשיות והעברה על מצוות לא תעשה מלכלכים את הנשמה וצריכים לתשובה גדולה.

(אגרות קודש ח"ח עמ' רצט-ש)

אופן תפילת התלמידים

בדבר המנין של תפלה שתיקן הוא דבר גדול במאד מאד, ויסדר אשר התפלה תהי' במתינות - לא באריכות יותר מדאי כ"א במתינות - וכל התלמידים יתפללו מתוך הסידור ובקול - לא בצעקה - ובעמידה - אם אפשר כל התפלה - כמבואר בשו"ע ולשמוע קרה"ת מתוך החומש.

(אגרות קודש ח"ח עמ' שג)

להדריך כל אחד לפי ערכו

...עיקר יסודי הוא לחנך ולהדריך את כל אחד מהתלמידים שי' בפרט בחינוך והדרכה ברוח העבודה של דא"ח, ואחד העיקרים הוא להדריך את כל אחד לפי ערכו, תקון המדות והנהגה פנימית ולא לתת לרמות את עצמו וללכת בגדולות ונפלאות, [עדיף לפעול] קצת - אבל אמת פנימית, והשם יתברך יצליחו בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש ח"ח עמ' שצד)

מה שאפשר לעשות - יקר מכל יקר

בנועם מיוחד קראתי את מכתבו . . . ושמעתי משלומי, לא יתאונן ידידי על חלישות כח הזכרון ועל אשר איננו יכול ללמוד, ת"ל בעד זה, כל ברכה שיהודי מברך וכל פעם שמתפלל וכל הנחת התפלין הרי זה יקר מכל יקר, והשי"ת יחזק את בריאותו ויאריך ימיו ושנותיו בטוב ובנעימים בגשמיות וברוחניות.

(תרגום מאגרות קודש ח"ח עמ' רחצ-ט)